

WAARDE VAN DE LANDBOUWPRODUCTIE

De klassieke cartografie van de landbouwactiviteiten is beperkt tot een absolute of tot een relatieve voorstelling van de lokalisatie van de verschillende teelten en van de vee-stapel, omdat teelten en veestapel in verschillende eenheden (oppervlakte, stuks vee) worden uitgedrukt en globalisatie dus niet mogelijk is. Om de totale produktie van de landbouw te kunnen uitdrukken is het gebruik van een gemeenschappelijke eenheid aangewezen en hierbij blijkt de munteenheid de meest geschikte te zijn.

De berekening van de bruto toegevoegde waarde kan het best benaderd worden door gebruik te maken van «bruto standaardsaldi» (B.S.S.) voor de gecommercialiseerde produkten. De notie B.S.S. stemt immers overeen met het verschil tussen de standaardwaarde (waarde bij het verlaten van de boerderij) en bepaalde rechtstreekse kosten (kunstmeststoffen, industriële voeders, zaad- en pootgoed...). De kosten van brandstoffen en smeermiddelen alsook afschrijvingen en pacht worden niet afgetrokken van de bruto-produktie.

Om de totale B.S.S. van een gemeente te bepalen werd de som gemaakt van de gegevens per rubriek van de landbouwtelling (Nationaal Instituut voor de Statistiek) op 15 mei 1982 vermenigvuldigd met de overeenkomstige B.S.S. De hier gebruikte B.S.S. werden door het Landbouw-Economisch Instituut berekend aan de hand van de boekhoudingen 1978-79 tot 1980-81. De nationale gemiddelden (vandaar de benaming «standaardwaarden») werden toegepast op de gegevens van alle gemeenten hoewel deze tot verschillende landbouwstrekken behoren. Geregionaliseerde B.S.S. zijn niet voorhanden. Ze zouden uiteraard beter de plaatselijke produktieresultaten benaderen.

Hoewel beide toch niet volledig identiek zijn benaderen de B.S.S. het beter gekende begrip toegevoegde waarde, term die we gemakshalve bij de bespreking der kaarten zullen gebruiken.

De hoofdkaart geeft cirkels waarvan de oppervlakte evenredig is met de absolute cijfers van de bruto toegevoegde waarde van de landbouwproduktie per gemeente. De cirkels zijn ingedeeld in sectoren evenredig met het produktieaandeel respectievelijk van de akkerbouw, de tuinbouw, de graasdieren en de hokdieren (of niet grondgebonden veehouderij: varkens en pluimvee). Als de produktie van een gemeente minder dan 16 miljoen F bedroeg werd de cirkel niet onderverdeeld. Voor de overige gemeenten werd een produktiesector slechts afzonderlijk voorgesteld als hij minstens 5% van het geheel vertegenwoordigde. Indien echter twee of meer produktiesectoren elk afzonderlijk minder dan 5% vertegenwoordigden maar samen meer, werden ze samengeteld en door een «restkleur» voorgesteld.

Er zijn bovendien twee inzetkaartjes: op het eerste wordt de bruto toegevoegde waarde uitgedrukt per hectare, op het tweede per beroepsbedrijf.

Uit de berekeningen blijkt dat de totale bruto toegevoegde waarde van de Belgische landbouw voor de beschouwde periode 83,4 miljard F bedroeg afkomstig voor 46% van de sector der graasdieren (vooral rundveehouderij), voor 24% van de akkerbouw, voor 18% van de tuinbouw en voor 12% van de niet grondgebonden veehouderij.

De bruto toegevoegde waarde (aangegeven in B.S.S.) per hectare is een uitdrukking van de intensiteit van het gevoerde landbouwsysteem, resultaat van de gekozen produktiecombinatie (arbeidsintensieve tuinbouw en niet grondgebonden veehouderij) en de intensiteit van het systeem zelf zoals de veedichtheid. Het is dus een synthetische kaart bij uitstek. Per hectare beteelde oppervlakte bedraagt de waarde in de beschouwde periode 59420F.

De bespreking van de kaarten gebeurt regionaal; eerst komt Wallonië aan bod, daarna Vlaanderen.

Op enkele uitzonderingen na behoren de Waalse gemeenten tot twee ruimtelijke gebieden. De drempel van 40000 F/ha valt ongeveer samen met de zuidelijke grens van de Leemstrekken, de Luikse Weidestreek en de Hoge Ardennen (hierna Noord-Wallonië genoemd). Ten noorden van die grens hebben de Waalse gemeenten doorgaans waarden tussen 40000 en 50000F, terwijl ten zuiden van die grens (hierna Zuid-Wallonië genoemd) de bruto toegevoegde waarde schommelt tussen 25000 en 40000 F/ha.

In Zuid-Wallonië is de landbouwoppervlakte soms beperkt omwille van de bossen. Daarenboven wordt de landbouw — praktisch uitsluitend gericht op rundveehouderij — er nogal intensief bedreven (lage veedichtheid). Deze factoren leiden tot een geringe absolute produktie zoals blijkt uit de hoofdkaart.

In Noord-Wallonië wordt een zeer groot deel der vruchtbare leemgronden voor landbouw gebruikt. De landbouwproduktie is er gericht op de twee basissectoren, akkerbouw en graasdieren, waarbij naargelang van de fysische omstandigheden de ene of de andere sector overweegt. In de Luikse Weidestreek en in de Hoge Ardennen gaat het praktisch uitsluitend om graasdieren. De rundveehouderij is in Noord-Wallonië duidelijk intensiever dan in Zuid-Wallonië (o.a. door het voedersysteem steunend op de bietenpulp). Maar ook de akkerbouw bereikt er een grote toegevoegde waarde dank zij de suikerbietenteelt en in het Doornikse daarenboven nog dank zij de aardappelenteelt. Al deze elementen samen dragen bij tot de grotere absolute waarde in Noord-Wallonië.

In de meeste gemeenten van Vlaanderen bedraagt de bruto toegevoegde waarde meer dan 50000F/ha. Het grootste deel van West-Vlaanderen (de Polders uitgezonderd), Oost-Vlaanderen (behalve het zuidelijke deel), het grootste deel van de provincie Antwerpen (behalve enkele centrale gemeenten), Vlaams Brabant (behalve de zuidelijke strook) en het zuiden van Limburg zijn het meest intensief. De hoge waarden in de Vlaamse gemeenten zijn te verklaren door enerzijds een hoge rundveedichtheid, anderzijds en vooral door het belang van tuinbouw en hokdieren.

Het algemeen beeld van de absolute waarden op de hoofdkaart is heterogener dan dat van de waarden per hectare omdat in de structureel sterk verstedelijkte en meer beboste gemeenten van de oostelijke helft van het Vlaamse land het landbouwareaal een geringer aandeel in de totale oppervlakte inneemt. Daarom is de bereikte absolute produktie minder omvangrijk dan in de westelijke helft, waarbij duidelijk tot uiting komt dat West-Vlaanderen, de noordelijke helft van Oost-Vlaanderen en een uitloper oostwaarts tot aan de lijn Antwerpen-Mechelen een zeer belangrijke bijdrage leveren tot de totale Belgische landbouwproduktie.

De hoofdkaart toont duidelijk de gevarieerde landbouwproduktie in het Vlaamse land. De as Antwerpen-Brussel en het Gentse worden gekenmerkt door een overwegende tuinbouwproduktie (meer dan 2/3 van de totale waarde). In de overige Vlaamse gemeenten is de specialisatie minder uitgesproken. In deze laatste overtreft de sector der graasdieren meestal 1/3 van de totale toegevoegde waarde zonder evenwel de 2/3 grens te bereiken. In een aantal gemeenten wordt daarenboven 1/3 van de totale bruto toegevoegde waarde bereikt door een tweede belangrijke sector: hokdieren in een aantal gemeenten van de Westvlaamse Zandstreek; tuinbouw in een aantal gemeenten binnen de driehoek Gent-Brussel-Antwerpen, in het Hageland en in Vochtig Haspengouw; akkerbouw in de Polders en de Westhoek. In de overige gemeenten is de produktie in die mate gediversifieerd dat geen tweede sector er 1/3 van de totale toegevoegde waarde bereikt. De meest gediversifieerde produktie wordt aangetroffen in de streek van Roeselare waar in een aantal gemeenten geen enkele sector 1/3 van de totale waarde bereikt, terwijl in andere gemeenten deze drempel door de tuinbouw wordt overschreden.

Het kaartje met de bruto toegevoegde waarde per bedrijf toont dat de bedrijven met de hoogste toegevoegde waarde in Haspengouw, de Brabantse Leemstreek, Condroz liggen, maar enkele gemeenten rond Gent en Antwerpen, met tuinbouw onder glas, bereiken eveneens hoge waarden. De bruto toegevoegde waarde ligt er hoger dan 1,5 miljoen F per bedrijf. De gemeenten met een bedrijfsgemiddelde lager dan 750000F liggen in de Hoge Ardennen, in het zuidelijk deel van Oost-Vlaanderen maar ook ten oosten van Gent evenals in een deel van Vlaams Brabant en van de Kempen. Er zijn meer Vlaamse dan Waalse gemeenten met een zwak gemiddelde bruto toegevoegde waarde per bedrijf.